

HIV/AIDS STK Platformu

Dr. Muhtar Çokar

HIV/AIDS STK Platformu
İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı

TÜRK
HIV/AIDS
DERGİSİ
2006; 9(2)

HIV salgınının başlangıcından itibaren ülkemizde HIV/AIDS önleme ve destek alanında etkinlik gösteren sivil toplum kuruluşları (STK) arasında politik anlamda işbirliği ve iletişimi sağlayan güçlü bir kurumsal yapının varlığı söz konusu olmamıştır. Bu alanda iki önemli STK olan AIDS Savaşım Derneği ve AIDS ile Mücadele Derneği'nin çatısı altındaki şubelerden oluşan birlikliklere geçmişte bir ölçüde bu amaçla oluşturulmuş yapılanmalar olarak bakmak mümkün gözükse de, günümüzde bu birliklikler ya dağılmış durumdadır ya da STK'ların çoğunluğunun sözcülüğünü yapmaktan uzak durumda oldukları ileri sürülebilir.

Diğer yönden ülkemizde HIV/AIDS'e STK'ların verdiği yanıtın iki yönlü olduğu göze çarpmaktadır. Üreme sağlığı alanında etkinlik gösteren STK'lar bu yanıtın bir yönünü oluşturmakta, CYBE'lara veya sadece HIV/AIDS'e yönelik olarak etkinlik gösteren STK'lar ise ikinci yönü oluşturmaktadır. Üreme sağlığı alanındaki STK'lar geçmişte KASAKOM ve KİDOG benzeri işbirliği platformlarını kurmuş olsalar da bu platformlara HIV/AIDS alanındaki STK'lar katılmamış ve söz konusu platformların etkinlikleri de sürekli olamamıştır.

Her ne kadar sayıları az da olsa Türkiye'deki STK'lar HIV/AIDS alanında oldukça etkin durumdadırlar ve şimdye kadar önleme ve destek konularında önemli işler başarmışlardır. Bununla birlikte STK'ların en önemli işlevlerinden bir tanesi olan politik belirleyici-

lik konusunda aynı şeyleri söylemek mümkün değildir. Ulusal AIDS Komisyonu'nda (UAK) önemli sayıda STK olmasına ve ulusal hedef ve stratejilerin **oluşturulmasına** önemli katkılar sağlamalarına karşın STK'ların ulusal politikaları **belirlediğini** ileri sürmek mümkün değildir. Oysa STK'ların en önemli işlevlerinden bir tanesi toplumda politikaların belirlenmesine katkıda bulunmak ve geleceği şekillendirmektir. STK'lar tarafından belirlenmiş bir geleceğe olan katkıların önemi veya niceliği, politik alandaki yetersizliğin STK'lar üzerinde oluşturduğu olumsuzlukları ortadan kaldıramamaktadır. Söz konusu olumsuzlukların en önemlilerini sıralamak gerekirse:

- Ülkemizde HIV/AIDS önleme ve destek alanı hala öncelikli bir konu değildir. Bu konuda kamu, STK ve özel sektörün birlikte bir yetersizliğinden söz etmek mümkünse de HIV/AIDS alanında çalışan STK'ların varoluş koşulları büyük ölçüde bu alanın öncelikler arasında hangi konuma yerleştiğine bağlıdır. Diğer bir deyişle STK'lar HIV/AIDS'in ülkemizde önemsenmiyor olmasından en fazla etkilenen sektör olmaktadır.
- Üstyapısal kurumsallaşma yönünden UAK hala tüzel bir kimlik kazanmış durumda değildir. Geniş bir katılımın olmasına karşın yaptırım gücünün kısıtlı olması nedeniyle ulusal politikanın belirlenmesi ve uygulanmasında yetersizlikler mevcuttur. Bu durum STK'ların HIV/AIDS'e verilen yanıt-

**HIV/AIDS STK
platformu,
ülkemin
HIV/AIDS
salgınına
verdiği yanıtın
güçlenmesi için
kurumsal bir
işbirliği
mekanizması
oluşturmaktadır**

ta güçlü bir biçimde rol oynamasına engel olmaktadır.

- Türkiye’de henüz bir “HIV/AIDS İzleme ve Değerlendirme Sistemi” kurulmamış durumdadır. Bu durum tüm sektörler açısından bir belirsizlik ortamı yaratmaktadır. Genel olarak ülke çapında HIV/AIDS salgınının hangi boyutlarda olduğunun ve salgına ne ölçüde yanıt verildiğinin bilinmemesi gelecek hakkında politika oluşturulması ve planların yapılmasını engellemektedir. Bu durumda uygulanan programlar da varsayımlara dayanarak hazırlanan ve ülkenin gerçek gereksinimleri ile örtüşmeyen programlara dönüşmektedir.
- Yukarıdaki koşulların varlığında zaten çok kısıtlı olan mali kaynaklar eşit olmayan bir biçimde kullanılmakta veya gereksinim olmayan alanlarda uygulamalar yapılabilmektedir. Politik kararlılık ve izleme değerlendirme sisteminin yokluğu uluslararası kaynakların Türkiye’ye sağladığı desteği sınırlandırmaktadır.
- HIV/AIDS’le yaşayan insanlar yaygın biçimde hak ihlallerine uğramakta, basın organlarında hemen hergün yer alan ve basının da destek verdiği hak ihlallerine gerekli yanıt verilememektedir.

HIV/AIDS STK Platformunun Kuruluşu

Türkiye’de HIV/AIDS önleme ve destek alanlarında çalışan STK’lar Türkiye Üreme Sağlığı Programı ve Türkiye HIV/AIDS Önleme ve Destek Projesi gibi büyük çaplı programların sona erdiği bir dönemde, ulusal yanıtın giderek zayıflayacağı ve HIV epidemisinin hızla olumsuz etkiler yaratacağı endişesini taşımaktadır. Her iki programın kapanış toplantılarında bu gerçek dile getirilmiş, Ulusal Hedef ve Stratejilere paralel etkinliklerin sürdürülmesi adına yeni programların geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ancak benzer programların geliştirilmesi konusunda ne Sağlık Bakanlığı/ Ulusal AIDS Komisyonu/ Ulusal Koordinasyon Komitesi ne de uluslararası kuruluşlar bu yönde bir çaba içindedir. Kaldı ki olası çabalar en az yıllar içinde sonuç verebilmekte, programlar/ büyük projeler başlayabilmekte-

dir. Böylesi bir dönem Ulusal HIV/AIDS Program Çerçevesi’nde “ulusal yapılar ve sektörler arası işbirliğinin güçlendirilmesi” amacına ulaşma yönünde yer verilen “STK’lara yönelik işlevsel bir ulusal işbirliği platformunun oluşturulması” stratejisini daha bir anlamlı kılmakta ve acilen STK güçbirliğinin artırılması gerekmektedir.

HIV/AIDS alanında çalışan bir grup STK bu olumsuzlukların ortadan kaldırılması ve ülkemizin salgına verdiği yanıtın güçlenmesi için kurumsal bir işbirliği mekanizması oluşturmaya karar vermiştir. Bu amaçla Ulusal HIV/AIDS Programının İzleme Değerlendirmesi’nde bir mekanizma oluşturulması yönünde STK desteğinin sağlanması amacıyla bir araya gelerek 2007 yılı Nisan ayından bu yana çalışmalarını sürdüren 11 sivil toplum kuruluşu “HIV/AIDS STK Platformu” nun kurulmasına karar vermiştir. Platformun kurucu STK’ları aşağıda sıralanmıştır:

- AIDS Savaşım Derneği
- Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklarla Savaşım Derneği
- Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıkları Önleme Derneği
- İnsan Kaynağını Geliştirme Vakfı
- Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği
- Klinik Mikrobiyoloji ve İnfeksiyon Hastalıkları Derneği
- Pembe Hayat LGBTT Dayanışma Derneği
- Pozitifler Derneği
- Pozitif Yaşam Derneği
- Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı
- Yeniden Sağlık ve Eğitim Derneği

HIV/AIDS STK Platformunun kuruluşu, kurucu STK’lar tarafından hazırlanan mutabakat metninin STK’ların temsilcileri tarafından imzalanması ile gerçekleştirilmiştir. Platformun tüzel kimliği AIDS Savaşım Derneği aracılığıyla yürütülmektedir.

Platformun Amacı

Platformun amacı, HIV/AIDS epidemisinin neden olduğu küresel, bölgesel, ulusal ve yerel sorunlara karşı toplumsal bilinç ve duyarlılık geliştirmek; önleme, sosyal destek, bakım ve

tedavi alanlarındaki sorunlara karşı insan haklarından yana taraf olmak; kamuoyu oluşturmak, çözüm önerileri üretmek ve yaşama geçirmek olarak saptanmıştır.

Platformun Etkinlik Konuları

Platformun amacı doğrultusunda kendi dışındaki ulusal ve uluslararası STK'larla; ve kamu, özel sektör, uluslararası kuruluşlarla işbirliği yaparak aşağıdaki etkinlikleri yürütmesi kararlaştırılmıştır:

- İletişim/tanıtım:** HIV/AIDS konusundaki bilimsel gelişmelerin, uluslararası taahhütlerin, ulusal/ yerel düzeydeki çalışmaların, raporların başta sivil toplum kuruluşlarına olmak üzere tüm sektörler ve topluma sunulması için her türlü kitle iletişim araçları (bülten ve web sitesi dahil) kanalıyla yayınlar yapmak.
- Bilgilendirme/egitim:** Toplumun her kesimine yönelik bilgilendirme ve eğitim çalışmaları yapmak üzere STK'ları harekete geçirmek; bilgi, mesaj ve eğitim materyali üretme konusunda ortak ilke ve standartları oluşturmak.
- Kapasite geliştirme:** STK'ların proje geliştirme, yürütme, değerlendirme; stratejik planlama; finansal yönetim, kaynak yaratma vb konularda eğitilmesini sağlamak.
- Savunuculuk:** HIV/AIDS ile ilgili önleme, bakım, tedavi, destek alanlarında politikaları etkilemek için savunuculuk çalışmaları yürütmek.
- İnsan hakları ihlallerinin izlenmesi:** HIV'le yaşayanlara ve korunmasız gruplara üyelerine yönelik damgalama ve sosyal dışlamaya karşı insan hakları izleme mekanizmaları

rı kurmak; her türlü ayrımcılıkla mücadele için stratejiler geliştirmek ve çalışma yürütmek.

- İzleme değerlendirme:** Ulusal HIV/AIDS yanıtının izlenmesi ve değerlendirilmesi için mekanizmaların oluşturulmasına destek olmak ve ulusal/yerel düzeydeki çalışmalara aktif olarak katılmak.
- Araştırma:** önleme ve tedavi yaklaşımlarını geliştirmek için biyomedikal, hizmet (yönetim), sosyal ve davranışla ilgili HIV/AIDS'e yönelik araştırmaları planlamak, yürütmek/desteklemek; araştırmalara STK katılımını ve ortaklığını teşvik etmek.

Güçbirliği için STK'lara Çağrı

Platform izleme ve değerlendirme çalışmalarına katılan STK'lar öncülüğünde kurulmuş olmasına karşın Türkiye genelinde HIV/AIDS alanında çalışan tüm STK'ların katılacağı demokratik ve katılımcı bir birliktelik oluşturma niyetindedir. HIV/AIDS'e karşı verilen ulusal yanıtta STK'ların katkı ve katılımını artırmak amacıyla STK'lar arası iletişime öncelik verilmektedir. Kuruluş sonrası yürütülen sınırlı tanıtım çabalarının bir sonucu olarak, Türkiye Aile Planlaması Derneği, Hacettepe Üniversitesi AIDS Tedavi ve Araştırma Merkezi (HATAM), AIDS ile Mücadele Derneği, Hasta ve Hasta Yakını Hakları Derneği (HAYAD), İnsanca Yaşamı Destekleme Derneği Platforma katılma kararı almıştır. Platform HIV/AIDS alanında çalışma yürüten ülke çapındaki tüm STK'lara açıktır. Platformun çalışmaları, mutabakat metni ve STK'ların katılım koşulları için ayrıntılı bilgilere www.aidsplatformu.net adresinden ulaşabilirsiniz.

